

5 jaar AVG

Factsheet

De AVG is vijf jaar van toepassing! Wat hebben we tot nu toe geleerd?

“**Data is the new oil**” opperde de Britse wiskundige Clive Humby al in 2006. Data als olie: kostbaar in ruwe vorm, maar pas echt waardevol als het bruikbaar is gemaakt. Data als olie verwijst echter ook naar een bron die door bedrijven gebruikt en uitgebaat kan worden (*“privacy is something you can sell but never buy back”, Bob Dylan*) zonder dat degenen om wiens data het gaat, daar zeggenschap over hebben. De groei in ‘digitale ongelijkheid’ en daarmee de noodzaak om het ‘informatieel zelfbeschikkingsrecht’ te versterken, waren enkele motieven om de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) te introduceren.

Verordening (EU) 2016/679, beter bekend als de General Data Protection Regulation (GDPR) en in Nederland als de AVG, trad op 25 mei 2016 in werking. Organisaties kregen vervolgens twee jaar om hun bedrijfsvoering in lijn te brengen met de AVG waarna de AVG op 25 mei 2018 van toepassing werd.

De invoering van de AVG zorgde voor lichtelijke euforie onder privacy voorstanders. De AVG brengt een sterker normenkader dat beter past bij de voortdurende technologische ontwikkelingen (blockchain, artificial intelligence, cloud computing, etc.)

Sleutelwoorden van de AVG zijn “transparantie” en “verantwoording”. Betrokkenen moeten op de hoogte zijn wat er met hun gegevens gebeurt zodat zij waar nodig hun rechten kunnen uitoefenen. Organisaties dienen tegelijkertijd preventief aan te tonen dat ze voldoen aan de AVG en hierover verantwoording kunnen afleggen. Wat heeft de AVG in vijf jaar gebracht? Tijd om de balans op te maken.’

Boetes en Sancties

Een van de grote veranderingen die de AVG met zich meebracht was de mogelijkheid voor toezichthouders om megaboetes uit te delen. Waar de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voorheen een maximumboete van € 820.000 kon opleggen, kan dit nu oplopen tot € 20 miljoen of 4% van de jaaromzet van de overtreder.

- Sinds 25 mei 2018 heeft de AP 22 openbaar gemaakte boetebesluiten genomen in diverse sectoren. Aanleiding voor de boetes zijn met name het niet of te laat melden van datalekken en het onvoldoende beveiligen van persoonsgegevens.
- Naast het opleggen van boetes heeft de AP nog andere handhavingsinstrumenten. Zo werd aan 10 bedrijven een last onder dwangsom opgelegd. Ook legde de AP een verwerkingsverbod op voor het gebruik van het BSN in het btw-identificatienummer van zelfstandigen door de Belastingdienst, deelde ze een berisping uit aan Akwa GGZ voor het verwerken van gezondheidsgegevens en gaf ze een formele waarschuwing aan een supermarkt vanwege gezichtsherkenning.

De hoogste boete van € 3,7 miljoen ging naar de Belastingdienst vanwege het [jarenlang illegaal bijhouden van een zwarte lijst Fraude Signalering Voorziening \(FSV\)](#). De Belastingdienst heeft ook de een na hoogste boete gekregen van € 2,75 miljoen voor de [discriminerende en onrechtmatige werkwijze in de Toeslagenaffaire](#). Op de derde plaats vinden we de Stichting Bureau Krediet Registratie (BKR) die een boete van € 830.000 kreeg voor het [vorderen van een vergoeding voor het digitaal opvragen van gegevens](#).

In vergelijking met de andere Europese toezichthouders is de AP nog mild. De Ierse privacytoezichthouder DPC deelde afgelopen week de hoogste boete tot nu toe uit: €1,2 miljard aan het moederbedrijf van Facebook, Meta. De boete werd opgelegd doordat Meta onvoldoende beheersmaatregelen had getroffen om de doorgifte van persoonsgegevens naar de VS, rechtmatig te laten zijn.

De DPC is hiermee vooralsnog koploper binnen Europa als we kijken naar de hoogte van de boetes. Tot nu toe legde de DPC bijna €2,7 miljard aan boetes op, hoofdzakelijk aan de vele techbedrijven zoals Instagram, Meta, Google en WhatsApp die in Ierland gevestigd zijn. Wat betreft het grootste aantal boetes spant Spanje de kroon met 646 boetebesluiten. Op afstand gevolgd door Italië met een aantal van 265.

Invloed van de AVG

Europa wordt gezien als het continent dat vooroploopt op het gebied van privacy en gegevensbescherming maar het is niet het enige continent waar ontwikkelingen zijn. Niet lang na de invoering van de AVG trad in 2020 in de Verenigde Staten (VS) de California Consumer Privacy Act (CCPA) in werking. De CCPA heeft veel overeenkomsten met de AVG. Zo moeten bedrijven onder de wet verantwoordelijkheid afleggen tegenover consumenten en krijgen deze meer controle over hun gegevens. Ook verscherpt de CCPA de regels over datalekken. Daar staat tegenover dat de reikwijdte van de CCPA veel kleiner is en de wet uitgaat van een 'opt-out' in plaats van voorafgaande toestemming.

In de Schrems-II uitspraak concludeerde de hoogste Europese rechter dat de bescherming van persoonsgegevens in de VS niet adequaat is en als gevolg daarvan werd het EU/US Privacy Shield ongeldig verklaard. Inmiddels hebben de Europese Commissie (EC) en de VS een principeakkoord bereikt over een nieuw Trans-Atlantic Data Privacy Framework. Al heeft het Europese Parlement nog haar bedenkingen bij het voorstel en is er tot nog toe nog geen adequaatheidsbesluit voor de VS genomen.

De EC heeft na de Brexit geoordeeld dat het niveau van bescherming van persoonsgegevens in het Verenigd Koninkrijk (VK) gelijkwaardig is aan dat in de EU. Het VK paste de AVG met enkele wijzigingen toe in de Data Protection Act 2018 en voegde op 1 januari 2021 de UK General Data Protection Regulation toe aan de privacywetgeving.

Ten aanzien van Japan en Zuid-Korea heeft de EC een adequaatheidsbesluit genomen.

Een blik vooruit leert dat verschillende nieuwe privacywetten eraan komen. De verwachting is dat dit jaar in India de Digital Personal Data Protection Bill wordt aangenomen. In Canada wordt de Digital Charter Implementation Act, bestaande uit de Consumer Privacy Protection Act (die de huidige Personal Information Protection and Electronic Documents Act, PIPEDA, moet vervangen), de Personal Information and Data Protection Tribunal Act en de Artificial Intelligence and Data Act, momenteel door het Parlement beoordeeld. Binnen de EU heeft de EC het wetsvoorstel inzake digitale markten (Digital Markets Act) ingediend met als een van de motieven het tegengaan van de "oneerlijke praktijken" van grote internetplatforms. Daarnaast hebben Europese lidstaten van de EC tot september 2024 de tijd gekregen om de nieuwe Network and Information Security-richtlijn (NIS2) te implementeren. Deze richtlijn brengt wijzigingen en strengere eisen op het gebied van cyber- en informatiebeveiliging met zich mee.

Jurisprudentie

Sinds 25 mei 2018 zijn er veel rechterlijke uitspraken gepubliceerd. Een greep uit de meest impactvolle uitspraken van de afgelopen vijf jaar:

- **Bijzondere persoonsgegevens:** *Wat is de reikwijdte van het begrip bijzondere persoonsgegevens?* (ECLI:EU:C:2022:601)
  - Het begrip bijzondere persoonsgegevens kan op veel manieren worden geïnterpreteerd. Denk hierbij aan de contactgegevens van een levenspartner, zoals in deze specifieke zaak, waaruit de geaardheid van een persoon kan worden ontleend.

- **Gerechtvaardigd belang:** *Wanneer is er sprake van gerechtvaardigd belang?* (ECLI:NL:RVS:2022:2173)
  - Volgens de AP voldoet commercieel belang niet als een gerechtvaardigde grondslag. Dit vat de AP heel ruim op; de AP is in meerdere zaken teruggefloten door de rechtbank over haar interpretatie van ‘commercieel belang’, zoals in de inmiddels befaamde VoetbalTV zaak.

- **Vergoeding:** *Een schending van de AVG geeft niet zonder meer recht op een schadevergoeding.* (ECLI:EU:C:2023:370) (ECLI:NL:RBZWB:2022:5457)
  - Het in de AVG vastgelegde recht op schadevergoeding geldt alleen als wordt voldaan aan meerdere voorwaarden. Alleen het overtreden van de AVG leidt niet tot een schadevergoeding. Er moet echt sprake zijn van bewezen concrete nadelige gevolgen voor een schuldeiser.

- **Gegevensoverdracht:** *Is het nog toegestaan om gegevens over te dragen naar instanties in bijvoorbeeld de Verenigde Staten?*

De EU is gestart met het opleggen van gigantische boetes voor bedrijven die stelselmatig de AVG overtreden. Een recent voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de miljardenboete voor Meta, het moederbedrijf van Facebook, vanwege het herhaaldelijk doorgeven van gegevens naar de Verenigde Staten en hier na meerdere waarschuwingen nog steeds mee door te gaan. Dit geeft aan dat de EU steeds meer gaat handhaven, zelfs op de soms ongrijpbaar geachte ‘Big Tech’ bedrijven.

- **Strafrechtelijke persoonsgegevens** Welke gegevens kunnen worden aangemerkt als ‘strafrechtelijke persoonsgegevens’? (ECLI:NL:GHARL:2022:8676)
  - AVG-artikel 10 vereist een specifieke wettelijke grondslag voor de verwerking van strafrechtelijke persoonsgegevens. Brein vroeg aan Ziggo om brieven te versturen aan mogelijke illegale downloads. Dit is door de rechtbank tegengehouden, omdat het overtreden van auteursrecht ook een strafrechtelijk feit is

Blik op de toekomst

Een terugblik op de rechterlijke uitspraken van de afgelopen jaren maakt dat het in de lijn der verwachtingen ligt dat rechters pragmatischer naar vraagstukken zullen kijken dan de privacy toezichthouders. We houden de rechterlijke uitspraken op (inter)nationaal gebied daarom goed in de gaten (o.a. als oprichter en redactielid van het tijdschrift SDU Jurisprudentie Bescherming Persoonsgegevens) en zullen jullie daar steeds zo snel en goed mogelijk over informeren!

De AP heeft in het document *Focus AP 2020-2023* aangegeven dat zij met name de focus wil leggen op artificiële intelligentie (AI) en algoritmes. Met de opkomst van generatieve AI zoals ChatGPT en Google Bard rekenen wij erop dat dit thema ook in de komende jaren een hoofdrol blijft spelen. Zo ligt er bijvoorbeeld een concept AI wet bij het Europese Parlement ter goedkeuring en heeft de European Data Protection Board recent een speciale werkgroep in het leven geroepen voor ChatGPT.

Daarnaast neemt de cyberdreiging en het aantal incidenten steeds meer toe. Als reactie hierop heeft de EC meerdere wetsvoorstellen gedaan om dit het hoofd te bieden. Denk bijvoorbeeld aan NIS2 en de voorgestelde EU Cyber Resilience Act.

We zijn dan ook benieuwd naar de publicatie van de *Focus AP 2024* en verder.

Wij houden je in ieder geval op de hoogte!

Gezonde groet,

L2P

+31 (0) 26 848 3118

info@l2p.nl

L2P

Stadsplateau 7
3521 AZ Utrecht

+31 (0) 26 848 3118
info@l2p.nl